

terede bevægelser synes · at ynke de borgerligt glade · små spurve ... · Den pynter, · og det er dens stolthed og ære (b), pragtfuldt tændes guldregns · lange, smalle ranker, · så adelsstive, fornemme – · blottede for tanker! (c) – den fornemme · guldregns ranker, · hvis blomster af silke · på buede stilke · er sommerens ødsleste tegn (d) *Thorkil Barfod* (5).

Mod syrenernes bløde cellotone · sig løfter guldregns spinkle melodi, · fint drømmer den kaskadelette krone · og ødsler gyldne dråber over sti *Kirsten Aakjær* (6). Nu drypper guldregn atter · et blomstersolskinslys, der falder · og gløder ud i jordens skød *Ove Abildgaard* (7). Guldregns tunge · dvælende tåre som guld-dråber hang · og regned guld over havens gang *Anders W. Holm* (8); (Vestre Kirkegård) mellem skræntens graner står en guldregn, · luende som sol i sorg *Viggo Stuckenberg*.

Se, guldregns tindrende eventyrdrys · gi'r solhedt syrenernes klaser · et middagens dejlige, duftende kys *Olaf Gynt* (9), og gyldenregn de slanke gule rakler · i festligt blus på svaje grene tænder *Jonna Riegels* (10) og slyngende ind i den sølvblå kvæld · hang guldregnsguirlander, den lyse regn, · der et nu har standset sit rislevæld · for at stå som et stille og gyldent tegn · fra et evigt rige, en salig egn *Helge Rode* (11).

Kai Hoffmann (12); *Knud Poulsen* (13); *Svend Rehling*, Guldregn og syrén (14).

Tiåret 1911–20 anvendes guldregn 52 gange i 185 danske digteres poesi (15).

LITTERATUR: (1) 761c 28; (2) 753 53; (3) 766d 61; (4) a 392 126; b 392g 135; (5) a 48f 24; b 48d 21f, sml. 23; c 48c 58; d 48h 38; (6) 1003 33; (7) 1b 13; (8) 391 34; (9) 316g 37; (10) 768 14; (11) 417 1913,359; (12) 386h 33; (13) 730 105; (14) 759 37f; (15) 665k XII.

Krageklo, *Ononis*

Lave halvbuske med stive, tornede grene, trekoblede blade og temmelig store rosenrøde blomster.

MARK-KRAGEKLO, *Ononis repens*, med grentorne er almindelig ved veje og gærder, på marker og overdrev, ynder let sand- og kalkjord og kan være et besværligt ukrudt (1); STRAND-KRAGEKLO, *Ononis spinosa*, med tornede stængler er på øerne hyppig på enge og marker nær kysten; den tornløse STINKENDE KRAGEKLO, *Ononis arvensis*, bliver kraftigere og er klæbrig-lådden;

hist og her mellem krat og på høje enge, navnlig på øerne, forhen et ondartet ukrudt på lede marker, men dér nu næsten udryddet.

Hvor der var *kragetær* mente man, at der fandtes mergel i undergrunden (ØJylland; 2). På klitter bør plantes krageloklo til at dæmpe sandflugten (1788; 3).

Når man med nøgne fødder træder på *kragetjørn*, pådrager man sig de såkaldte »kragøjne«, runde sår med forskelligfarvede ringe (Lolland o. 1860; 4).

Krageloklo 1796ff gjaldt måske oprindelig kællingetand (s. 206), dyrenavnet synes at være et ældre ord krake = forkrøblet vækst jf. krikke; *kragetorn* slutningen af 1400-t ff, Jylland, Samsø, Anholt, Fyn, Birkholm, Lolland-Falster, Bornholm; i nogle sydjyske stednavne: *Kragetornsskifte* 1683 Skanderup, *Kragetorn* 1704ff Barsmark, 1768ff Stubbum.

Hestegilding 1546–1796 til gilde = kastrere, jf. gold ♂: under pløjning af agre med mange krageloklo blev hestene snart udslidte og sterile, sml. nedenfor; *gedetorn* 1546ff; Sejerø, NSSjælland – sigter til den ramme lugt; *oksebi(e)* 1648–o. 1700, *bi(e)okse* 1647–1721, *lang fjenderod* 1648, *fjenderod* o. 1700–1877, *oksehold* o. 1700 og *oksestandser* 1768, *bieltorn* (biel = økse) i stednavnet Bielstorns Agre Tilst sogn. *Kragetrin* o. 1700, *kragerod*, *-rødder* 1715ff; Jylland, SFyn, Sjælland, Møn, *pigurt* 1764; *hesteplage* 1793 (konstrueret)–1877, *agerrod* 1794, *agertorn* 1794ff; Himmerland, Salling, *kragekløver* 1820, *pik* Jylland 1821, Mors o. 1870, *hægtorn* Jylland 1837, Thy o. 1870, beslægtet med hage (tornene), *ærtetorn* Als o. 1870, *tobaksurt* Århusegnen o. 1870 uvist hvorfor; *helmisleger* (helmis = gammel udslidt hest) og *lugtebasse* Mors o. 1870, *kattepis* og *hundemøg* Thy slutningen af 1800-t, *tudseblomst* Vendsyssel o. 1870, man mente, at tudser i regnvejrs søgte ly under planten; *kragetå*, *-tær* ØJylland o. 1885, Fyn, Strynø, Langeland; Lolland o. 1870, *kragetjørn* Glænø, Lolland-Falster, *katteklo*, *-kløer*, *vild tjørn*, *tjørneblomst* og *gederod* NSjælland, *gedetvinge* SFyn, *tørstergejl* Fyn, gejl = gyvel eller visse, der vokser på samme lokaliteter, første led måske efter lugten, jf. *tørstetræ* s. 23; *kællingetand* Jylland ellers om anden plante (s. 206). (5).

LITTERATUR: (1) 443 352–54; 169 nr. 32,1951; (2) 934 2055; (3) 969 113; (4) 783b sml. 530h 36; (5) 689 2,136–39; 148 4,267 og 6,187; 806 37; 228e 3,890.

Krageloklo var et sejt ukrudt. Pløjescene fra vigneten til Landhusholdningsselskabets lærebrev for landvæsenselever. Overfor: Blomstrende guldregn. (ES).

BESVÆRLIGT UKRUDT

»Denne urt kender bønderne bedst, thi den gør dem stor forhindring, når de pløjer deres jord« (1546; 1); »fordi den har så lange og seje rødder er den bonden ikke alene til stor forhindring, men også meget skadelig for hans kvæg, eftersom den holder ploven og bryder okserne, hvilke dér må bie og stå stille, som dens danske navn [oksebi(e), se ovenfor] noksom giver til kende« (1648; 2), »dens stive, sammenviklede rødder standser ploven endog med de stærkeste heste, man må altså hæve ploven tilbage og lade den gå over samme rødder, eller også have en spade ved hånden, for med denne at overhugge rødderne. Men dette arbejde indtræffer så ofte, at landmanden i almindelighed lader roden henligge«. Det anbefales at forsyne ploven med krumt langjern pålagt tynd æg af hærde stål (1798; 3).

De lange, stærke pælerødder har sprængt mange skagler og hamler, når jorden efter langvarigt græsleje skulle brydes op til korn. Selv med fire hestes forspand kunne ploven pludselig køre fast; gang på gang blev råbt til kusken: Holdt, tøv lidt! – og så skulle der hugges med øksen, der altid hang på træploven (4):

Ikke, du hesteplager! må stolt dig stille hos landets sirede buske! din bråd gør dig kun mere forhad! *J. H. Smidth* 1823 (5). Rødderne gjorde også opgravningen af lyngtørv til et meget besværligt arbejde (Læsø 1858; 6).

LITTERATUR: (1) 841 164b, 841 1577,103b; (2) 697 166; (3) 576 2,1798,376f jf. 398 1806,658; (4) 488f 1,59; 126 80 (NFyn o. 1850); 760 253,725; (5) 842 195; (6) 644 153.

LÆGEMIDLER

Vinafkog af roden uddriver sten, læger brystbylder, holdes i munden for tandpine (1546ff; 1). Der findes næppe et bedre medikament end rodens bark til at knuse sten i blæren eller nyrerne; dekokt af roden i eddike og vand tjener til mundskylning for tandpine (1648; 2). Planten har åbnende og urindrivende kræfter (3), roden indgik i te mod vattersot (4) og middel for køns urintrang (1664; 5); ølafkog af roden er givet for kreaturers forstoppelse (Bornholm medio 1700-t; 6). Roden føres på nogle apoteker.

LITTERATUR: (1) 841 1577,103b; (2) 697 166; (3) 398 1806,658 og 1821,757; (4) 488o 209; (5) 83 175; (6) 178 9,1942,24.

BØRNELEG

Det øvre store kronblad (»fanen«) fjernes; under fastklemning mellem to fingre presses støvdragerbundtet frem over blomstens »køl«, så det danner en »svanes« hoved, de to sidestillede kronblade er fuglens vinger (Grumløse SSjælland).

LITTERATUR: 107 1938.

Kællingetand, *Lotus*

ALMINDELIG KÆLLINGETAND, *Lotus corniculatus*, har liggende eller opstigende 10–30 cm lange stængler og 3-fingrede blade; 4–7 gule blomster med orange eller brunt anstrøg sidder i hver skærm. Alm. på marker, bakker, ved veje, i klitter.

SMALBLADET KÆLLINGETAND, *Lotus tenuis*, med slankere stængler og kun 3–5 blomster i skærmen er ret alm. på strandenge.

SUMP-KÆLLINGETAND, *Lotus uliginosus*, bliver 20–50 cm høj og skærmene har 7–15 blomster; navnlig i Jylland hyppig på fugtige steder (enge, moser).

Fra Italien indførte former af alm. og smalbladet kællingetand dyrkes i kløver- og græsmarker og træffes undertiden forvildet.

Kællingetand 1688ff rimeligvis fordi legende børn har sammenlignet den ikke udsprungne blomsterstand eller bælgkransen med en gammel kvindes skæve, spredte fortænder, jf. *legetand* ØJylland o. 1880: børn anbragte blomsterskærmen mellem underlæbe og undertænder, så de

Almindelig kællingetand. (EH).

